

גרציה - יפה שם טוב

סיפור מעברת קריית עמל

תיעוד - נאוה חזות

הפעילות הציונית בפאס שבמרקו השפיעה על חיי היהודים ולא פסחה על משפחתי ועל תושבי המלאח בעיר. הצעירים היו חדורי מוטיבציה לעזוב ולהגיע בעזרת אנשי הסוכנות היהודית לארץ ישראל. אחיי הגדולים ממני, חיים, מרגלית ועליס עזבו את הבית ועלו לישראל עם עליית הנוער. אימא חנה, אבא אברהם, אני ואחיי שלום, סימה, אלי ומיכאל הקטן נשארנו בבית. בשנת 1948, כשהייתי ילדה בת חמש, הוכרז על עצמאותה של מדינת ישראל והחלו להתנכל ליהודים בשכונה. דודתי הוכתה על ידי חבורת צעירים.

הסיפור על סוליקה, הנערה היהודייה שנחטפה ונדרשה להתאסלם ולהינשא לבן המלך אך סירבה, התפשט בכל העיר. היא נכלאה, עונתה ולבסוף בהתעקשותה להישאר יהודייה ולא להינשא לבן המלך, מתה על קידוש השם ונקברה בפאס לא רחוק מקבר סבתי. (הסיפור התרחש לפני 200 שנה אך בתקופת ההתנכלויות סופר לילדות הצעירות).

כל אלה שמו קץ לימים של השכנות הטובה ויחסי הכבוד עם המוסלמים.

מחלונות בית הכנסת "אם הבנים" שהיה מול ביתנו לא שרו יותר בקול רם את הפיוטים והשירים שצילייהם התפשטו בכל החנויות והבתים ברחוב. הבנות חששו לצאת מהבתים מפחד להיחטף.

לילה אחד הגיע אבא נסער לאחר שראה קצין בועט במגפיו ביהודי בבטנו בחזקה ליד הבית. "בלילה אנחנו עוזבים, יוצאים מכאן!" אמר. באמצע הלילה יצאנו כולנו מהבית והתגנבנו צמודים לחומה בשקט עד שהגענו לתחנת הרכבת. נתפסנו על ידי המשטרה והוחזרנו הביתה.

לאחר מספר ימים שוב ניסינו לברוח. לקחנו צרור בגדים, הצלחנו לחמוק ולהיכנס לרכבת. הגענו לבית כנסת גדול מלא ביהודים. אחי שחמק החוצה נתפס על ידי שוטר שדאג להחזיר אותנו שוב לפאס.

הבריחה בפעם השלישית צלחה והגענו לקונדרס במרסיי. הייתי בת חמש. ישנו ארבעה ילדים על מיטה וההורים שמרו עלינו. הביאו לנו אוכל ואני שמרתי לחמניה כדי שאם אהיה רעבה יהיה לי משהו לאכול.

אימא חנה והאחות הגדולה מרגלית במרקו

פתאום הגיעו אנשים מהמחנה, עברו ממשפחה למשפחה, לקחו ילדים מכל המשפחות ברוכות הילדים וגם אותי ביקשו לקחת. אימא התנגדה, משכה אותי וניסתה להשאיר אותי לידה אך הם אמרו לה: "יש לילדה גזזת וצריך לטפל בה. אם תמשיכי להתנגד ולצעוק תחזרי למרוקו!" נלקחתי למקום שהיו בו עוד ילדים פחות או יותר בגילי. הכניסו לי את הראש לתוך מכונה ואמרו לי: "אל תזוזי!"

לא הבנתי מה עושים לי, הכל שרף לי, משותקת מפחד לא העזתי לזוז. כשיצאתי כל השיער שלי נשר, הראש שלי חלק. הוציאו אותנו לחצר כדי שנשחק, נתנו לנו לאכול בכוח. היתה שמועה שלוקחים את כל הילדים האלה לאימוץ למשפחות שורדות שואה.

לא הפסקתי לבכות שם. התגעגעתי לאימא אך היא לא הגיעה לקחת אותי. ביום שהוריי קיבלו אישור להפליג אימא באה אליי, חיבקה ונישקה אותי, נתנה לי ממתק אבל לא נתנו לה אישור לקחת אותי. נשארתי במחנה עוד מספר חודשים עם קבוצת הילדים.

יום אחד באו אנשים, במהירות ארזו לנו כמה בגדים במזוודות. דאגתי להחביא קצת אוכל במזוודה. אסרו עלינו לדבר והעלו אותנו למשאית הישר לאונייה.

בינתיים משפחתי שהגיעה לארץ התגוררה **במעברת האוהלים שבקריית עמל**. אחיין של אימא, שגר בחיפה, היה אחראי על האניות שמגיעות. הוא הבטיח לאימא שבכל פעם שתגיע ל"שער עלייה" קבוצת ילדים יידע אותה והיא תגיע לראות אם אני ביניהם.

יום אחד קבלה אימא את הבשורה והגיעה אליו במהירות. האנייה שלנו עגנה, הורידו אותנו במהירות לסירות שהגיעו עד החוף. מהחיפזון והמהירות נפלה המזוודה שלי לים ואני בעצב רואה אותה מתרחקת ומתרחקת..

כשעלינו לחוף הבטתי סביבי ומרחוק ראיתי דמות עם מטפחת ראש מצויירת בשושנים, כמו של אימי. צעקתי: "אימא, אימא!" אימא הסתובבה ואנחנו רצנו אחת אל השנייה. האחייין שלנו העביר אותנו את גדרות התייל והוציא אותנו מהמקום.

מאושרת, שמחה ורעבה לא עזבתי את ידה של אימא. נסענו באוטובוס ל**טבעון**. הגענו למעברה. נכנסנו לאוהל. עדיין לא הבנתי שזה "הבית" שלנו. האדמה ספוגה במים, מזרני הקש דקרו את הגוף והיה קר מאוד.

בבקר למחרת הלכתי לכיתה א'. נכנסתי לכיתה בצריף העץ. למנהלת קראו **אידה**. הילדים גיחכו וקראו לי "קרחת, קרחת!"

שבוע ימים סרבתי ללכת לביה"ס ולבסוף העבירו אותי לכיתה ב'. הימים ביה"ס היו קשים. ילדים משכו לי את מטפחת הראש שהסתירה את הצמיחה הדלילה והמכוערת. **שמי הוחלף ליפה** והילדים כינו אותי "יפה - ג'רפה" כי הייתי גבוהת קומה. לא הייתי פנויה ללימודים ולא הייתי תלמידה טובה. מאוחר יותר למדו ילדי המעברה בבית הספר "**קריית עמל**".

הלכנו יום יום ברגל בעלייה דרך הגבעה והוואדי וחזרנו למעברה בחום ובימי גשם וקור. לא היה להוריי כסף לקנות לי ספרים ומחברות והמורים לא חסכו בהשפלות והצקות כלפיי.

המורה **שמואל בן ארצי** התייחס אליי יפה, הבין את הקשיים ובסוף השנה נתן לי את תמונת המחזור במעטפה.

הכישרון שגיליתי בשירה ובמשחק זיכה אותי לשיר בטקס יום השואה את "**אשרי הגפרור**" ואף הייתי רות המואבייה בטקס שבועות. אלו רגעים שלא אשכח עד סוף ימיי.

בשלב מאוחר יותר ואחרי ויכוחים ומאמצים קיבלנו **פחון** למגורים. אבא עבד בחפירות **בית שערים** ואימא נשארה בבית. כשפינו את המעברה עברתי עם הוריי ואחיי **לדירה קטנה ברח' גולומב**. סיימתי בית ספר יסודי ואחר כך למדתי ב"**בית הפקיד**". לאחר מכן עבדתי כפקידה, נישאתי ל**יעקב** ונולדו לנו שני ילדים. התגרשנו ונישאתי ל**אלברט** וגם ממנו יש לי שני ילדים. אלברט נפטר לפני 30 שנה. בנוסף לעבודתי הייתי ממייסדי **זהב"י** בטבעון - אגודה שדאגה לזכויות משפחות ברוכות ילדים והביאה רווחה למשפחות רבות מקריית טבעון, קידמה זכויותיהן ושיפרה את תדמיתן. נוסף על כך, התנדבתי מספר שנים באגודה למען החייל. לפני שלושה חודשים עזבתי את קריית טבעון ועברתי לגור בקריות סמוך לבתי. הימים במחנה המעבר בהם שהיתי עם קבוצת הילדים שקיבלה טיפולים נגד גזזת נחרטו בנפשי ובזכרוני. עד היום אני תוהה היכן הם היום ומה עלה בגורלם.

בתמונה - אימא שלי, ואחיי הגדולים - חיים ומרגלית.